

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt VI. Beneficia Dei, ab Aquis, ob quæ meritissimò eum Sancti
laudauerunt, & impatientes laudare deberent.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45686

CAPVT VI.

*Beneficia Dei, ab Aquis, ob qua meritisimò eum Sancti lau-
dauerunt; & impatientes laudare deberent.*

I.

Vemadmodum lyræ vel citharæ concentus efficitur lon-
gè dulcissimus, quâdo manus apta, ad neruorum elicien-
dos sonos, accedit, & fides ad rectam intentæ sunt pro-
portionem; quòd si verò magister desit, aut fides laxatæ,
necesse est, illam perire concianitatem; quippe & ars requiritur,
& temperatio, sine qua nerui vel nullum, vel absurdum sonum,
edunt: ita DEVS ludit in orbe terrarum, ita ipsi etiam terrarum
incolæ homines. DEVS artifex est optimus, plectrum semper re-
ctè ducit, sed homines non sunt semper optima, & ad obedien-
tiam facta instrumenta: vnde nec sonum illum edunt laudis diui-
næ, quem eos edere oporteret. Quidam sanè etiam percussi, eunt
gaudentes, quoniam digni habiti sunt, pro nomine IESV, contumeliam
pati: atque in ipsa quoque exilia extrusi, suauissimè resonant, &
canunt: *In exitu Israël de Aegypto, facta est Iudæa sanctificatio eius.*
Nimirum qualis animus, talis sonus; respondetque menti vox; &
Matth. 12. 35. *bonus homo, de bono thesauro profert bona: & malus homo, de malo the-
sauro profert mala.* Vis aliam audire citharam percussam & bene
sonantem? Iudæi Apostolis casis denumerauerunt, ne loquerentur in
nomine IESV, & dimiserunt eos: & illi quidem ibant gaudentes; omni
autem die, non cessabant in templo, & circa domos docentes, & euanga-
lizantes Christum IESVM. Dulcissimum hi sonum ediderunt, quia
rectè, atque ex lege diuinæ harmoniæ fuerant temperati. Opti-
mum organum pulsant, quisquis pulsant patientem. Quòd si DEVS
percutiat, aut sinat percuti impatientes, in quàm absurdos illi so-
nos erumpunt? quantis Diris naturam deuouent? *Hi autem que-
sunque quidem ignorant, blasphemant; quacunq; autem naturaliter,
tanquam muta animalia, nōrunt, in his corrumpuntur.* Hinc mala
existit musica, quia ipsi sunt mala, & non ritè composita instru-
menta; licet DEVS sit bonus citharædus; & ad eò bonus, vt etiam,
ad suam iusticiam ostendendam, in his ipsis vasis iræ, rectè laudabi-
literque diuinæ artem exerceat sapientiæ. Bene enim sonat iustitia.

Numi-

Numinis, licet malè resonet hominis impatientia. Sic contra-
punctum canitur. Quòd si verò iam homines ipsos ludentes con-
sideremus, canunt quidam benè, quia boni; malè alij, quia mali;
tametsi præstantissima non illis modò, sed istis etiam instrumenta
suppedientur. Neque dubium est, exceptis prauis hominibus,
optima esse omnia totius Mundi instrumenta, in quibus omnia,
& David, & tres pueri, & alij Sancti Numen laudauerunt.

Inter hæc instrumenta, est tertia sublunaris Mundi pars, a-
qua; & quarta tellus: quæ duæ partes, mirabili providentia, inter
se, loci viciniâ, & elementi vtriusq; mixturâ, coherent. Hoc con-
nubio omnia gignuntur, quæ necessaria sunt, ad vitam hominis
sustentandam. Aridus & sterilis pulvis esset terra, sicco cineri simi-
lis, nec frugis, nec ponderis quidquam ferre posset, farinae instar,
ponderi cedens, si humectata non coalesceret. Aqua igitur eam
humectat, estque ei in glutinum, vt ait Philo. Qui, alio loco, id etiã
inter admirabilia ponit, his verbis: *Nonne prodigiosum videtur,
id, quod dissolubile est, contineri à dissolutiuo, videlicet terram ab aqua?*
Nec contineri tantum, sed & fructiferum fieri, scilicet, *qui facit
magna, & inscrutabilia, & mirabilia absque numero, ille etiam dat plu-
uiam, super faciem terræ, & irrigat aquis vniuersa.* Hoc beneficium
ab aquis terra, & per terram, accipiunt mortales. Sed & vicissim
terra aquas, & per has, mortales omnes, beneficio afficit, non so-
lum dum eas sustinet; sed etiam quia aquæ, per canales terræ, lim-
pidissimè percolantur, extractaque salfedine ex adustis exhalatio-
nibus commixtis nata, fiunt dulces, atque potabiles, & idoneæ ad
germina, sine morfu, aut vredine, nutrienda. Fuère, qui *cunctorum
originem esse dicerent, ignem & aquam*, apud Arnobium. In diuinis
legimus: *Dixit etiam Deus: Producant aquæ reptile animæ viuentis,
& volatile super terram, sub firmamento cali. Creauitque Deus cete
grandia, & omnem animam viuentem atque motabilem, quam produ-
xerant aqua in species suas, & omne volatile, secundum genus suum.*
Quo loco, per *reptile*, pisces intelliguntur, qui pedibus destituti,
quasi repunt. Estque in mari tanta varietas, vt exprimat omne
genus terrestrium bestiarum: tanta ad facilem conuersionem op-
portunitas, vt, Theodosio teste, *vnus nauis onera vix aliquot mil-
libus iumentorum vehi possent.* Quanquam neque fluuij sunt nauium
impatient-

II.

Philo in Cos-
mop. Idem
lib. de plan-
tat. Noc.
Iob. 5. 9.

Arnob lib. 3.
contr. Gent.
Gen. 2. 10.

Theod. ser. 2.
de provid.
sub finem.

impatientes; quorum nonnulli aurum arenis miscent. Itaque si esurimus, alit nos aqua piscibus; potum præbet, si sitimus. Quin & si aurum, si margaritas quærimus, in illa reperimus. Si iter facturi sumus, vehit nos; & si quid est lutulentum, valet ad sordes abluendas; si quid intutum, ad ciuitates muniendas, distinguendasque regiones, intercurrit. Neque hortos quidquam magis animat, quàm aquæ, in omnes delicias hinc de petra, inde de mensa, alibi de concha vel de statua, salacissimè salientes. Quod si quis ægrotet, vel acidulas habet, vel thermas, quibus restauretur. Quocirca, vt puteum quondam Patriarcha *abundantiam*, ita nos omnes aquas beneficiorum diuinorum *abundantiam* possumus appellare. De quarum vtilitatibus ac laude prolixè agit Petrus Damiani, Vitruuius, & Lælius Bisciola. Illud prodigij loco haberetur, nisi quotidiana experientia in contemptum veniret; quòd aqua aëre multò grauior, tamen supra aërem ascendat, & in sublimi suspensa feratur, volitetque, plumæ aut lanæ instar. Quam ob causam à Iob DEVS laudatur, tanquam ille sapientissimus artifex. *Qui ligat aquas in nubibus suis: vt non erumpant pariter deorsum.* Vbi mihi videtur Iob nubes non tantùm considerasse, tanquam fecundas pluuiarum matres; sed etiam, vt quædam picturata, & auro relictentia tapetia, velaque soli oppansa ad optatam hominibus extra tecta versantibus vmbra inijciendam: quod vix magnis sumptibus, in teatro Romano, legimus impetratum.

III.

Ob has aquarum vtilitates, vel necessitates, vel iucunditates, nulli mortales sumptui, nulli labori parcunt, vt in vrbes, vicinias, domusue suas deriuentur. Hinc tanta, per aquæductus, Romæ elim, aquarum vbertas influebat, vt, per urbem atque cloacas, toti amnes inundare viderentur, & vniuersæ propemodum ædes, subterraneos meatus, siphones ac fistulas venosas haberent. Quorum accuratissimam diligentiam M. Agrippa egit, qui urbem pluribus alijs monumentis adornauit. Vnde, apud Sueronium, Augusti iocus, flagitante vini largitionem populo: *Satis ab Agrippa genero suo prospectum dicentis, ne populus sitiret.* Plinium audiamus. *Clarissima, inquit, aquarum omnium, in toto orbe, frigoris salubritatisque, palma, præconio nobis Romæ Marcia est, inter reliqua Deum munere urbi tributa. Vocabatur hæc quondam Aulseia, fons autem ipse Piconia.*

Oritur

Gen. 26. 33.
Iob. 26. 8.

Iob. 26. 8.

Strabo. li. 35.

Plin. lib. 31.
cap. 3.

Oritur in ultimis montibus Pelignorum, transit Marfos, & Fucinum lacum; Romam non dubie petens. Mox specu mersa, in Tiburtina se aperit IX. M. Pass. fornicibus structis perducta. Primus eam in urbe ducere auspicatus est Ancus Marcius, unus e regibus. Postea Quintus Marcius rex in pratura. Rursusque restituit M. Agrippa. Idem & VIRGINEM adduxit ab octavi lapidis diserticulo II. M. passuum, Praenestina via. Iuxta est Herculaneus riuus, quem refugiens virginis nomen obtinuit. Horum omnium comparatione differentia supradicta apprehenditur, cum quantum Virgo tactu, tantum praestet Marcia haustu. Quanquam utriusque iam pridem urbi perijt voluptas, ambitione, avaritiaq; in villas ac suburbana decoquentibus publicam salutem. Haec ille. De nostra aetate nihil attinet dicere. Oculi nobis dicunt, quanti fiant aquae. Vino facilius careremus: & ab aquis homines fieri vigilantiores, dulcioribusque somnis, quam vini potores, frui, docet Philostratus.

Philostat.
lib. 2. de vit.
Apollonij,
cap. 14.

Pretijs porro aquarum, vel inimici; aut hostes subscribunt; qui, cum aquas auertunt, aut auferunt, plurimum se auferre arbitrantur. Isaaco inuidentes Palestini, omnes puteos, quos foderant serui patris illius Abraham, illo tempore, obstruxerunt, implentes humo. Rursum fodit alios puteos, quos foderant serui patris sui Abraham, & quos, illo mortuo, olim obstruxerant Philisthim, appellauitq; eosdem nominibus, quibus antea pater vocauerat. Foderuntq; in Torrente, & repererunt aquam viua. Sed & ibi iurgium fuit pastorum Gerara, aduersus pastores Isaac, dicentium: Nostra est aqua. Quamobrem nomen putei, ex eo, quod acciderat, vocauit calumniam. Foderunt autem & alium: & pro illo quoq; rixati sunt, appellauitque eum inimicitias. Profectus inde fodit alium puteum, pro quo non contenderunt. Itaque vocauit nomen eius, Latitudo, dicens: Nunc dilatauit nos Dominus, & fecit crescere super terram. Pro re leui non contendunt, nisi leues. Hic inter grauissimum Patriarcham, & inter Abimelech regem, ac Philistaeos, de puteis lis toties mota est. Apparet igitur vel hinc, magnum eos, in puteis momentum posuisse. Quod etiam fuit videre, in Holoferne Bethuliam obsidente; qui, dum circuit per gyrum, reperit, quod fons, qui insuebat, aquaductum illorum, a parte Australi, extra ciuitatem dirigeret; & incidi praecepit aquaductum illorum. Erant tamen non longe a muris fontes, ex quibus furtim vide-

Gen. 26. 15.

Judith, 7. 8.

I bantur

bantur haurire aquam, ad refocillandum potius, quam ad potandum. Sed filij Ammon & Moab accesserunt ad Holofernem, dicentes: Filij Israël, non in lancea, nec in sagitta confidunt, sed montes defendunt illos, & munitur illos colles in precipitio constituti. Ut ergo, sine congressione pugna possis superare eos, pone custodes fontium, ut non hauriant aquas ex eis; & sine gladio interficies eos: vel certe fatigati tradent ciuitatem suam, quam putant in montibus positam superari non posse. Et placuerunt verba hæc, coram Holoferne, & coram satellitibus eius, & constituit, per gyrum centenarios, per singulos fontes. Cumq; ista custodia, per dies viginti fuisset expleta, defecerunt cisterna, & collectiones aquarum omnibus habitantibus Bethuliam, ita ut non esset, intra ciuitatem, unde satiarentur, vel vna die, quoniam ad mensuram dabatur populis aqua quotidie. Eiusdem modi historijs strategematum libri sunt pleni; è quibus perspicuum est, magnum esse, in aquis, beneficium, grande momentum: quod tantò pluris ut fiat, finit DEVS homines, negatione aquæ, intelligere. Valde enim charum nobis debet esse, quo tam ægrè caremus. Denique id, vbi deest, summo labore atque sumptu, effossis puteis, quærimus; quod passim alibi, & totis riuus fluuijsq; diuina nobis bonitas largitur.

Theod. serm.
2. de prouid.

V.

Num, 20. 9.

Quamobrem & ipsi sancti beneficia præstituri, fontes aperuerunt. An non enim tulit Moyses virgam, qua erat in conspectu Domini, sicut præceperat ei, congregata multitudine, ante petram, dixitq; eis: Audite rebelles, & increduli: Num de petra hac vobis aquam poterimus eycere? Cumq; eleuasset Moyses manum, percutiens virga bis silicem, egressa sunt aqua largissima, ita ut populus biberet, & iumenta.

Exod, 17. 6.

Erat autem hæc alia petra, & alia percussio ab illa, quæ in Exodo memoratur. Hæc enim facta est, in Raphidim, iuxta Sinai, anno primo vel secundo, post egressum ex Ægypto; illa autem altera, in deserto Sin, apud Cades, sub initium anni quadragesimi, post exitum ex Ægypto. Igitur bis hoc beneficium prodigiosum præstitit populo Moyses; sicut & alter Moyses Christus, à quo, ceu fonte perenni, aut jugi aqua omnium cœlestium & terrenorum beneficiorum, itidem legimus, duos vberimos ac saluberrimos fontes nobis excitatos: à nascente vnum, alterum à moriente. Ut enim de dulcissimis & diuinissimis fontibus lachrymarum nihil dicam, nascente in spelunca, Christo, inibi, ad ea, quæ, vsus quotidianus poscen-

poscebat, è petra fluxit aqua, quæ nunquam fugit, neque potuit exauriri; mansitque diutiùs diuinæ virtutis egregium monumentum. Siquidem adhuc Bedæ temporibus, vigeat cunctis per-
 spicuum & venerandum tantæ rei prodigium. Quod ipse à teste, qui hæc viderat, sanctissimo Episcopo acceptum, his verbis, scri-
 ptis mandauit. *Hæc spelunca tota interiùs specioso marmore tecta, su-
 pra ipsum locum, ubi Dominus natus specialiter traditur, S. Maria
 grandem gestat Ecclesiam. Petra, juxta murum, cauata primùm Domi-
 nici corporis lauacrum de muro missum suscipiens, hæcenus seruat: qua
 si qua fortè occasione, vel industria fuerit exhausta, nihilominus conti-
 nuò, dum respicit, sicuti antè fuerat plena, redundat. Hunc fontem
 dedit salutis nostræ fons; cum viuere cœpit; postquam viuere de-
 sijt, alium nobis fontem donauit. Siquidem vnus militum lancea la-
 tus eius aperuit, & continuò exiuit sanguis & aqua. Vigilanti verbo E-
 uangelista vsus est, ait S. Augustinus, vt non diceret: Latus eius per-
 cussit, aut vulnerauit, sed aperuit; vt illic vita ostium panderetur,
 vnde sacramenta Ecclesie manârunt. Hoc & prænuñciarat, quod Noë,
 in latere arca ostium facere iussus est, quò intrarent animalia, quæ non
 erant diluuiò peritura, quibus præfigurabatur Ecclesia. Dignatus est
 Seruator ad Samaritanam dicere: Da mihi bibere, cumque illa ter-
 guerfaretur, respondit IESVS, & dixit ei: Si scires donum DEI, & quis
 est, qui dicit tibi: Da mihi bibere: tu forsitan petisses ab eo, & dedisset ti-
 bi aquam viuam. Mirum est, tot homines non dignari petere hau-
 stum à Christo, & à Christo propinante ac inuitante, imò aquam
 viuam promittente. Nam profectò talem in SS. Eucharistia hau-
 stum propinat; haustum è latere suo profluentem. Itaque, quia
 hinc suscipiunt principium sacra mysteria, inquit S. Chrysoftomus,
 eam accefferis ad tremendum calicem, quasi ab ipsa bibiturus Christi
 costa, ita accedas. Vt autem videamus, eum non solùm dedisse
 fontes salubritate, atque in medendis corporibus nobiles, sed
 dedisse tunc, cum causas habuit negandi: tunc aquæ & san-
 guinis fons, in latere eius, est ruptus, cum homines illi, in potum
 fel & acetum porrexissent. Ita absinthia nostra nectare suo com-
 pensauit.*

Quin & alios salutare à Christo fontes promanasse, probæ
 autoritatis scriptores tradiderunt. Nam, sub eius Natiuitatem,

Beda deloiois
 sanct. c. 8.

Ioan. 19. 34.

S. Augustin.
 tract. 120.
 in Ioan.

Ioan. 4. 8.

S. Chrysoft.
 hom. 84.

VI.

Euseb. in
ch. on.

Oros. hist. lib.
6, cap. 19.

Burcard. in
descript. Ter-
ra. S. part. 2.
cap. 4.

Sozom. hist.
lib. 5, c. 20.

Ioseph. de
bello. Iud.
lib. 4, cap. 1.

Plin. nat. hist.
lib. 5, cap. 14.

Baron. An.
Christi, 34.

Luc. 7.

vt scribit Eusebius, Romæ, è taberna meritoria, trans Tiberim oleum, è terra, erupit, fluxitque, toto die, sine intermissione. Quo signo, ait Orosius, quid evidentius, quam in diebus Cesaris, toto orbe, regnantis, futura Christi natiuitas declarata est? Christus enim vnctus interpretatur. In Agypto quoque nobile monumentum habitationis suæ Christus adhuc admodum puer reliquit; quod & ab alijs traditur, qui eò sunt peregrinati, & à Burcardo sic describitur: *Inter Heliopolim & Babyloniam, medio ferme loco, est balsami hortus. Et post multa: Rigatur hortus ille ex paruulo fonte, sed vberè, in quo fama est, B. Virginem IESUM paruulum pluries lauisse, panniculosq; eius mundasse, cum esset in Agypto, propter metum Herodis: est & ibidem lapis, super quem dicitur eosdem exsicasse. hæc omnia venerantur à Christianis & Saracenis. Neque puer magis, quam adultus, fuit, in fontibus sacrandis, munificus Redemptor. Est vrbs Palesstina, ait Sozomenus, que iam Nicopolis dicitur, cuius quidem tum pagi (sic enim iam tum fuit) diuinus Euangeliorum liber facit mentionem, eamq; Emmaus appellat. At Romani, capta Hierosolyma, & parta contra Iudeos victoria, eam Nicopolim nuncupabant, nomine, ex euentu belli imposto. Ante hanc urbem, prope triuium, in quo Christus, propter resurrectionem à mortuis, cum Cleopha incedens, simulabat, se ad alterum pagum properè contendere, est fons quidam salutaris, in quo non homines modo, qui egrotant, loti curantur, verùm etiam animalia, que varijs morbis laborant. Nam ferunt, Christum, vnà cum discipulis, quodam tempore, è via, ad fontem illum diuertisse, inq; eo lauisse pedes, & aquam ex eo tempore vim medendi morbis habuisse. Hoc Iosephus naturali aquarum virtuti potiùs, quam miraculo tribuens, ait: Ammaus (est idem quod Emmaus) si quis nomen interpretetur, aqua Calida vocantur. Ibi enim eiusmodi fons est, sanandis corporum vitijs idoneus. Quia tamen Plinius author est, Emmauntem pluribus fontibus fuisse irriguam, idcirco, in aliquo ipforum, ab alijs diuerso, quod scribit Sozomenus facillè potuit contingere; vt obseruat Cæsar Baronius. Quod si hæc vis medendi, à lotis Christi pedibus accessit ad fontem Emmaus; quantam vim inesse arbitrabimur illi fonti, qui ex oculis Magdalene exiijt, & Christi pedes, calidissimis lymphis, tam honorificè irrigauit? Quanquam & illius fontis author Christus fuit; sicut & omnium, è contrito corde erumpentium*

pentium lachrymarum: quarum vis penetrat vsq; ad animas peccatorum sanandas. Mirum est, quosdam esse tam sicculos, & sicut terram sine aqua, vt ne vnâ quidem possit ab eis Moyses iste lachrymulam impetrare, qui vel è pumice potest aquam eijcere. Et, quia lachryme penitentium, sunt vinum Angelorum, plus est vtique, in fletu liqueferi peccatorem, quàm aquam in vinum conuerti.

Quaquam neque hac ratione abstinuit benefacere mundi Reparator. Siquidem in Cana Galilææ, oppido, vt tradit S. Hieronymus, posito in Galilæa Gentium, primum omnium miraculum Christus patrauit, cum aquam permutauit in vinum, vt dudum, Isaias facturum prædixerat. Quod, sexto die Ianuarij factum, non solum testatur Ecclesia, quæ eum diem hoc nomine, celebrem habet, sed & complura miracula, varijs locis, solita exhiberi, de quibus S. Epiphanius hæc habet. *Post annos triginta factum est primum miraculum, in Cana Galilææ, quando aqua facta est vinum. Quapropter & in multis locis, vsque in hunc diem, hoc fit, quod tunc factum est, diuinum signum, in testimonium incredulis: velut testantur, in multis locis fontes ac flumines in vinum conuersi. Cibyres quidem vrbis Caria fons, qua hora hauserant ministri, & ipse dixit: Date architriclino. Testatur & in Gerasa Arabia fons similiter. Nos bibimus de Cibyris fonte; fratres verò nostri de eo, qui est in Gerasa, in martyrum templo. Sed & multi, in Aegypto, de Nilo hoc testantur. Quare in undecima Tybi (mensis, quæ lux est apud nos sexta dies Ianuarij) apud Aegyptios omnes hauriunt aquam, & reponunt, tum in ipsa Aegypto, tum in multis regionibus, &c.* Hæc Epiphanius. Hanc causam cum accolerent, Baccho id beneficium suo tribuerunt, cui & idcirco sanum struxerunt, in Andro; vbi, Plinio teste, in templo Liberi patris, fontem nonis Ianuarij (vno die ab Epiphanio discrepat) vini sapore fluere. *Mutianus ter Consul tradit: Diotecnosia vocatur: Similes his acolis sunt multi, qui non aqua modo, sed & vino suauissimo munificentissimè donati, beneficium haud Deo, sed diuitijs suis ascribunt, immemores, ipsas se diuitias à Deo accepisse; quibus vina comparant; nec vnquam soliti mentionem facere de fontibus Saluatoris. Qui beneficijs grati sunt, agnoscunt benefactorem. Neque enim in nuptijs tantum, aut in illis fontibus hoc prodigium Chri-*

3. dil. xaxr3
90126
197. 128

VII.
S. Hieronym.
lib. de loc.
Hebr.
Is. 9.

S. Epiphanius
heres. 57.
ad q. 1. ab
2. in
3. in
4. in
5. in
6. in
7. in
8. in
9. in
10. in
11. in
12. in
13. in
14. in
15. in
16. in
17. in
18. in
19. in
20. in
21. in
22. in
23. in
24. in
25. in
26. in
27. in
28. in
29. in
30. in
31. in
32. in
33. in
34. in
35. in
36. in
37. in
38. in
39. in
40. in
41. in
42. in
43. in
44. in
45. in
46. in
47. in
48. in
49. in
50. in
51. in
52. in
53. in
54. in
55. in
56. in
57. in
58. in
59. in
60. in
61. in
62. in
63. in
64. in
65. in
66. in
67. in
68. in
69. in
70. in
71. in
72. in
73. in
74. in
75. in
76. in
77. in
78. in
79. in
80. in
81. in
82. in
83. in
84. in
85. in
86. in
87. in
88. in
89. in
90. in
91. in
92. in
93. in
94. in
95. in
96. in
97. in
98. in
99. in
100. in

Plin. nat. hist.
lib. 2. cap. 103.
& lib. 4. c. 32.

Cranz. lib. 6.
Metrop.
esp. 40.

stus patrauit, sed etiam alijs temporibus. Siquidem Cranzius memorat, Isfridum Raceburgensem, in Vandalia, Episcopum, miracula etiam non cogitantem expertum esse. Iusserat is, sacra die Parasceues, à ministro aquam afferri, potus gratia. Allatam gustauit, toruoque vultu: *An non, inquit, iussi, ut aquam afferres, non vinum?* Territus ille, sanctè affirmauit, aquam se attulisse de fonte. Iussit iterum haurire, & tertium haurire, semper, aquæ loco, vinum est apportatum. Tum resolutus in lachrymas, oculos in cælum sustulit, inquires: *Quando tua voluntate, mirifice Creator, creatura mutatur, cedo, quia jubes. Ecce in die passionis Filij tui, sumo, quod praesens.* Monstrant hodie fontem, juxta domum thesaurariae in Raceburgo, vnde hausta fuit aqua, eo die, in vinum versa à Christo, quo ipse fel in potum à mortalibus accepit.

VIII.

S. Maxim. ser.
de Epiphania.
Matth. 14. 25.

Cæf. Baron.
Anno Christi.
31.

S. Hieronym.
de locis
Hebr.

Sur. 2. Iulij.

Cæf. Baron.
An Christi.
68. n. 22.

Enim verò aquas Christus honorauit non solum, quando eas, ad nuptias inuitatus, alijsque locis, in vinum conuertit: sed etiam quando, *suscipio à Ioanne baptisate, Iordanis fluenta consecrauit; itemque, quando; quarta vigilia noctis, venit ad discipulos ambulans super mare;* pedibus eius se permittens calcari, tanquam marmor solidum: & quando olim, quot annis, clarissima illa miracula repetiuit; *dum, plerisque in locis orbis occidentalis, Paschali tempore, quo solenne baptisina, in Ecclesia, peragi consuevit, e sicco aridoque fonte lapideo copiosum ad baptisimi usum aqua exundare consueverunt.* Potest huc etiam merito suo referri ille fons, qui, teste S. Hieronymo, *ad radicem montis ebulliens, ab eadem, in qua gignitur, sorbetur humo. & Apostolorum Alta referunt, Eunucho Candacis Reginae Ethiopum, in hoc esse baptizatum à Philippo.* Maxime verò ad hunc censum pertinet fons, qui, in Mamertino carcere Apostolorum Petri & Pauli, Roma, ad baptizandos eorum custodes, Processum & Martinianum, diuina virtute, è petra promptissime erupit. *Admiratio- ne enim digna res est, eundem illic fontem, in hanc usque diem perseuerare, non tantum rerum ibi gestarum memoria nobilem, sed perenni illustrem miraculo: quippe positus, in medio carceris strati praegrans Tiburtinis sibi inuicem inherentes, è perforato saxo, altitudine cubitali tantummodo, & palmi unius, vel circiter latitudine, sic aqua scaturit, ut nec foras exundet; nec quantumlibet hauriatur, unquam sicetur. Notissimum est eius rei experimentum, dum, certis anni diebus, quibus* carcer.

carcer ille, religionis ergo inuisitur, totius urbis concursu, & fideles inde hauriunt aquam, & potant, & tamen fons indeficiens persenerat.

Fontem hunc D. Petrus, qui prædictos, in carcere, milites ad Christum conuertit, precibus à Deo impetrauit, tanto maiore beneficio, quia, eo saliente, & sitis est restincta, & extincta sunt peccata baptizatorum. Quæ sanè non minima dignitas est aquæ, esse scilicet instrumentum, per quod animæ expiantur, & gratiæ cælestis in eas vita infunditur. Neque in baptismo tantum vsus hic aquæ sacer fuit. Siquidem consueuerant antiqui Christiani etiam, ante precationem, manus abluere. Ad quem morem alludens Paulus ait: *Volo viros orare, in omni loco, leuantes puras manus.* Et apud Clementem legimus, *vt Christianus lotus oret;* significabat scilicet ea lotio manuum, operum & conscientiæ puritatem. Qua de causa Tertullianus ait: *Qua ratio est, manibus quidem ablutis, spiritu verò sordente, orationem subire?* Postea in eiusmodi lauacri locum successit, vt aqua sacerdotis precibus benedicta (quæ fidelibus vsui esse consueuerat, in eorum domibus, vt Alexandri Papæ res gestæ significant) in ipso ingressu Ecclesiæ poneretur, qua, ad leuiorum peccatorum expurgationem, adeuntes Ecclesiam aspergerentur. Quod etiam domi facere, vtilissimum plurimi experiuntur. Quæ maxima est aquæ gloria, non ad corporis duntaxat, sed, & ad animæ sordes abluendas, eam adhiberi. Maior tamen adhuc dignitas est, in sacrificio missæ, vinum non nisi aqua mixtum offerri, ex Dominica traditione, ac more totius Ecclesiæ Christianæ, vt S. Cyprianus testatur. Nec vtrique aliter fecit, in vltima cœna, Christus, qui, tanquam temperantiæ exemplum, censendus est, vinum aquâ miscuisse. De his sacris fontibus intelligit D. Cyrillus Patriarcha Alexandrinus illud Ioëlis, de Christo vaticinantis: *Fily Sion exultate, & latamini in Domino Deo vestro, quia dedit vobis Doctorem iustitiæ, & descendere faciet ad vos imbrem matutinum & serotinum, sicut in principio. Et implebuntur area frumento, & redundabunt torcularia vino & oleo.* In quæ verba ita scribit Cyrillus: *Sciendum secundum mysticum euentum promissionem veram esse. Data est nobis, ceu in pluuia, AQUA VIVENS SACRI BAPTISMATIS; & tanquam in frumento, panis viuus; & tanquam in VTINO SANGVIS.* Accessit item vsus DEI, qui, per sacrum BAPTISMA, in Chri-

IX.

J. Tim. 2.
Clem. lib. 8.
Constit. c. 38.

Tertullian.
de orat. c. 16.

S. Cyprian.
Epist. 63. ad
Cæcil.

S. Cyrill. in
Ioel. cap. 2.

in Christo iustificatis, ad consummationem conferret. Fontes ergo sunt sacramenta, & inter hos aqua viua sacri baptismatis, vnde diuina in homines gratia dimanat.

¶

Hæc magna aquarum ornamenta beneficiaque esse, quis neget, vsque ad spiritum animamque penetrantia; cum magni fiant alij Sancti, qui vel ad sitim corporis duntaxat restringendam, Moysen imitati, aquas æstantibus fontibusque sunt diuinitus largiti? Recens est, quod de S. Isidoro Hispaniæ colono, ex historia vitæ atque imagine illius didicimus; cui idem fuit, scipione terram & fontem eruere. Refert Nicephorus, Donatum Eureæ, in Epiro, antistitem, cum aliquando, ex itinere fessus, comites aquæ penuria languentes conspicatus esset; primum DEVM precatum, deinde terram manu fodisse, atque illico fontem aquæ viuæ produxisse, quæ viâ comites ad itineris laborem recreauit. Quod hic manu, Antoninus (martyr Apameæ passus) virgâ fecit, quâ vbi humum percussit arenam, nec vllis aquis rigatam, illico fons exiit, cuius potu refocillatus, iam hilarior ad martyrium cucurrit. Idem præstitit Basolus Rhemensis Abbas, in Galliæ partibus, dum montem solitarius incoheret, nec aquam haberet, fontem precando de rupe elicit. Quod hi pro se fecerunt; idem alij impetrarunt, in gratiam aliorum. Nam D. Franciscus, dum rustici cuiusdam sitim, in solitudine, miseratur, oratione terram dirupit, è cuius vulnere, in vicem sanguinis, fons emicuit, cuius haustu, qui moribundus sicco ore vix anhelabat, restitutus sibi, saluè vixit. Cum Haimo dux, in venatione immodicè sitiret, tetigit, baculo terram Iodocus monachus, & reddita est illi extemplo aqua, ex arido solo; quasi ad celum pulsasset, aut tanquam si dolium perfodisset. Dedicabat Dunstanus Cantuariensis Archiepiscopus Ecclesiam quandam, magna hominum multitudine confluenta. Defecit populo sitienti aqua; pedo igitur terram verberauit; & quasi testam aqua plenam rupisset, ita mox fons copiosus sese effudit, qui à Vincentio scribitur hodiernum vsque in diem manare, vt nomen quoque Dunstani largissimè dimanet, per orbem. Quid longè excurrimus, cum celeberrimos eiusmodi fontes, in vicinia nostra, habeamus? S. Corbiniani Frisingæ; S. Wolfgangi Ratisponæ; trium Exulum ad pagum Oettingam? Ac, ne oleum desit, laudatissimum manat S. Quirini,

in De-

Niceph. lib.
14. cap. 45.

Marul. lib. 4.
cap. 2.

idem ibid.

ibid.

Petrus de
Natalibus
lib. 1. cap. 65.

Vinecr. l. 24.

in Degernsee; & Eichstadij S. Walpurgæ. Sed neque ille fons mihi tacendus est, quamuis longè petendus, qui ab Edinburgo Scoriæ vrbe, plus minùs duobus passuum millibus, scaturit, cui lucidissimi olei guttæ innatant, eâ mensurâ & numero, vt, si nihil inde collegeris, nihilo plus confluat: quantumuis autem abstuleris, nihilo minùs remaneat. Natum esse aiunt, effuso illic oleo D. Catharinæ, quod ad D. Margaritam, ex monte Sinai adferebatur. Fidem rei faciunt, fonti nomen D. Catharinæ inditum; atque in eiusdem honorem sacellum iuxta, D. Margaritæ iussu, ædificatum. Valet id oleum, cõtra cutis scabritiem. Nempe, quia D. Catharina fuit vna ex prudentibus virginibus, quæ exeuntes *obuiam sponso & sponsa acceperunt oleum in vasis suis, cum lampadibus*: idcirco voluit & illam, oleo ad sepulchrum apposito, oleoque à sepulchro eius ablato diuinus Sponsus illustrare. Similia extant complura; quorum vnum Egnatius recenset de Narcisso Hierosolymitano Episcopo: qui, cum, Pascharis festo die, oleum defecisset, aquam, loco olei in vsum luminum infundi iussit. Quæ, quàm primùm in oleum versa, sic accensa est, vt omnibus spectaculo esset. Neq; finis fuerit, si aut olei, aut aquarum fontes saluberrimos, vel solius Germaniæ velim commemorare. E quibus satis fit clarum, miraculum Moyfis, rupem in laticem soluentis, *oleumq; de saxo durissimo* elicientis; sæpiùs fuisse, etiam apud nos Christianos, restauratum. Quibus miraculis aquarum gloria, præstantiaque diuinitus commendatur.

Nec mirabiles duntaxat fuere Sancti, dum sitientibus aquæ potum præbuerunt, sed longè mirabiliõres, quando non solum aquas frugalissimè, in Eremo, atque inter diuturna ieiunia; sed etiam cum eas adeo copiosè hauserunt, vt suffocarentur. Clariùs loquar. Aquæ martyres fecerunt; & martyrijs sunt consecratæ. Colit, ob id, Clementem Romanum quotannis Ecclesia, quem submersum mare ipsum coluit, ad Angelicum illius sepulchrum adituris se reducens, atque iter patefaciens. Leguntur præterea & alij Martyres, per aquam, ad cælum transiisse; vt Ascla, Anastasius Aquileiensis, Florianus, Hesy chius, sub Diocletiano; Theogenes, sub Licinio; Claudius Tribunus, sub Numeriano; Callixtus Papa, sub Alexandro Seuero, Symphorosa, sub Adriano: item A-

K

pollo-

Matth. 25. 43

Egnat. lib. 8:
cap. 11

XL

pollonius, Bassus, Antonius, Philemon, Protolycus, apud Alexandriam, Callixtus & Charisius, apud Corinthum: Iucundianus, in Africa; Palatinus, Maxima virgo, Christina, & alij, sine numero, Christi causa in aquas proiecti, per compendium ad portum caelestem peruenerunt; docueruntque non virtutes tantum, sed etiam beatas mortes posse haberi aquarum occasione.

XII.

Agricola. l. 2.
de effluentib.
de terra Sen. 3.
nat. 49.
Procluf. lib. 2.
c. 3. Vitruui.
lib. 9. cap. 3.

Quod si artes percurrere libeat, quae vel sine aquis nullae sunt; vel ab aquis plurimum iuuantur, in Oceanum quendam historiarum intrabimus. In aquis exercentur artes natandi, piscandi, nauigandi, bellandi, molendi, medendi. Vnicum, de medica vi aquae, apponam exemplum, quo docetur, Apollonium, non alia, quam medica arte, sanauisse adolescentem, quem rabiosus canis momorderat, postquam scilicet is *haustam ex Cydno aquam bibit.* Neque verò canis curacionem neglexit Apollonius, ait eius laudator, sed pro illo sanando, fluium precatus (en simulationem impostoris) in eum coniecit canem. Is verò fluium ingressus, cum in eo natans aliquamdiu moratus esset, in ripa consistens ululauit, quod rabiosi canes facere non consueverunt; & auribus demissis, caudam vibrabat, tanquam & ipse conualuisse se agnosceret. Medicamentum namq; rabiei est aqua, si eam attingere rabiosus audeat. Repertae sunt & aliae artes, aquam in mensa, & è ferculo excitandi, atq; in altum iaculandi, ducendi per ardua montium; adhibendi, per siphones, ad alta incendia, sine scalis, attingenda restinguendaque; enimuerò ad expellendos è fistulis æneis globos, vice ignium: atque ut cæteras omnes prætermittam, illud non silebo, quod Proclus Geloni regi, plures autem, cum Vitruuio, Hieroni tribuerunt; qui tradunt Hieronem, Syracusis, regia potestate auctum; cum, rebus benè gestis, auream coronam, dijs in quodam fano, votiuam constituisset ponere; immani pretio locauisse faciendam, & aurum ad sacoma appendisse redemptori. Is, ad tempus, opus manu factum subtiliter regi approbauit, & ad sacoma pondus corona visus est præstitisse. Posteaquam indicium est factum, dempto auro, tantundem argenti in id coronarium opus admixtum esse. Indignatus Hiero, se contemptum, neq; inueniens quæ ratione, id furtum deprehenderet, rogauit Archimedem, uti in se sumeret sibi de eo cogitationem. Tunc is, cum haberet eius rei curam, casu venit in balneum: ibiq; cum in solium descenderet, animaduertit, quan-

tums

sum corporis sui, in eo, desideret, tantum aqua extra folium effluere, Itaque cum eius rationem explicationis ostendisset, non est moratus, sed exiliuit gaudio, motus de folio, & nudus vadens, domum versus, significabat clara voce, inuenisse, quod quareret. Nam currens identidem Græcè clamabat, εὕρηκα, εὕρηκα. Tunc verò ex eo inuentionis ingressu, duas dicitur fecisse massas aquo pondere, quo etiam fuerat corona, vnā ex auro, alteram ex argento. Cum ita fecisset, vas amplum, ad summa labra, impleuit AQVA, in quo demisit argenteam massam. Cuius quanta magnitudo in vase depresso est, tantum aqua effluxit. Ita, exempta massa, quantum minus factum fuerat, refudit, sextario mensus, vt eodem modo, quo prius fuerat, ad labra aquaretur. Ita ex eo inuenit, quantum ad certum pondus argenti, certa aqua mensura responderet. Cum id expertus esset, tum auream massam similiter pleno vase demisit, & ea exempta, eadem ratione, mensura addita, inuenit, ex aqua non tantum defluxisse, sed tantum minus, quantum minus magno corpore, eodem pondere auri massa esset, quam argenti. Postea verò, repleto vase, in eadem aqua ipsa corona demissa, inuenit plus aqua defluxisse in argenteam, quam in auream, eodem pondere massam: & ita ex eo, quod plus defluerat aqua in corona, quam in massa, ratiocinatus, deprehendit argenti, in auro missionem, & manifestum furtum redemptoris. Hæc Vitruuius. Alij alia narrant artificia aquarum, in quibus vrinatores, Chymici, Mathematici, & quidquid est hoc hominum genus, ætatem, tempus, ingenium terunt, & vel gloriam, vel famam, vel pecuniam, quærunt. Plura de aquarum mirabilibus lectu jucunda conscripsit Plinius, Frontinus, & Cyrillus Hierosolymitanus. In compendio Socrates, postquam docuit, pretiosa tantum esse, qua rara, coronidis loco, adiecit, rectè tamen dixisse Pindarum, aquam optimam esse, licet vilissimo pretio, addicatur, passimq; habeatur. Atque hoc ipsum est maxime æstimandum: rem tam vtilem, tam jucundam, tam necessariam; tamen passim, & sine vlllo pretio, occurrere; hoc est, sine pretio, esse pretiosam. Atque vt videas esse pretiosam; aqua cælum potest emi. Hoc ipse significat cæli Conditor, dum ait: *Quicumq; potum dederit vni ex minimis istis calicem aqua frigida, tantum in nomine discipuli, amen dico vobis, non perdet mercedem suam.* Et hoc obijciat, quibus cælum negabit: *Aquam lassò non dedisti. Nemo de vilitate accuset, quod potest esse cælo dignum.*

Plin. l. 2. c. 103.
& lib. 31. ab
initio.

Frontin. li. 1.
de aquzdu-
ctibus. Cyrill.
Hierosolym.
Catech. 3.
Plat. in Eu-
thyd.

Matth. 10. 42.

Iob. 22. 7.

